ЦЕТИЊСКИ ВЈЕСНИК

ИЗЛАЗИ СРИЈЕДОМ И СУБОТОМ.

Цијена: за Црну Гору на годину 10 круна, на по године 5 круна; ван земље 15 франака у злату.

Уређује: ОДБОР

Адреса: „Цетињски Вјесник“ — Цетиње; Adresse: „Le Courrier de Cettigné“ — Cettigné (Monténégro)

Поједини број 10 пара.

БРОЈ 67. ЦЕТИЊЕ, ПЕТАК 28. АВГУСТА 1909. ГОД. ГОДИНА II

Цетиње, 28. августа

Хашка конференција мира ове године се неће састајати. То се правда тиме што прилике у Шведској нијесу нормалне ушљед општег штрајка које влада тамо. А иначе рад ове конференције са свим је излишан. Говорити о миру, а звецкати сабљом, смијешно је.

О миру се и до сада много више декламовало него се на њему радило! Сјетимо се само ранијих владарских састанака, здравица, обећања и прича. Трубило се: мир је осигуран; нећемо крвопролића. Али ипак све то није ништа сметало, да се силне суме новаца на војску баце. Нарочито сада.

Послије јесенашње кризе међународне политички положај са свим се измијенио. Сви су послови остављени у страну, а све су државе обратиле највећу пажњу својој војној снази. Војсци је посвећена нарочита брига и она је стављена на прво мјесто. Настала је утакмица ко ће се боље наоружати и ко ће понијети превагу у оружаној снази. Неће ни једна држава да заостане за другом, нити да дозволи, да је која у убојној снази претјече. Све је прегло, да се истакне у томе правцу.

Нарочито се осјећа грозничав покрет и трвење између тројног савеза и тројног споразума. За све вријеме љетњег одмора и бањске сезоне радило се на груписању. То показују састанци у Каусу и Ревалу, као год и предстојећи састанци руског цара са султаном и талијанским краљем.

Тројни споразум се иставио према тројном савезу. И међу једнима и другима је утакмица о превази. Велики маневри енглеске колосалне флоте и одлазак француских војних капацитета у Енглеску засвједочавају то.

Енглеска је неоспорно највећа поморска сила. Па и поред тога енглески парламент је вотирао огромне своте за појачање флоте како би у сваком случају била господар ситуације на мору. Сем тога поведена је оштра борба око увођења опште војне обавезе, јер се жели да се постигне и појачање сувоземне енглеске војске, због чега је француски генерал Ланглоа ту скоро походио Енглеску да би проучио снагу енглеске војске.

И Француска је велику пажњу поклонила својој војној снази. Она ради како на појачању сувоземне војске, тако и на реформи марине. Дода ли се томе да је већ ријешено да се изврши преустројство артиљерије и да се учини све што се може за појачање војне снаге, јасно је, да се ради на томе, да француска војска буде опет на оној висини на којој је раније била. Уз то ваља знати, да између Енглеске и Француске постоји војни савез, који је склопљен у циљу разрачунавања с Њемачком.

О појачању руске војске и грађењу нове флоте имали смо прилике да проговоримо прије мјесец дана опширно. И она не сједи скрштених руку него живо ради и настојава да се поткријепи и опорави послије рата с Јапаном како не би заостала у војној снази за другим државама.

Али ни државе тројног савеза не заостају у наоружању и у припремама око појачања војне снаге.

Њемачка је позната као највећа сила на копну. Њена сувоземна војска је тако уређена и у таквом стању, да се о њој говори само с похвалом. Она се сматра као узор војске. А сада ради и на флоти како не би ни на мору заостала за другим државама. Упела је из свеге снаге, да се приближи енглеској флоти, па и, временом, да је престигне. Сам њемачки цар изјаснио се како ће њемачка флота бити за коју годину равна енглеској флоти. Разумије се, да до тога неће доћи, јер, као што видимо, ни Енглеска не дријема, него живо ради на повећању флоте, а радиће и у будуће тако, да изједначење њемачке и енглеске флоте могу бити само лијепе жеље ратоборнога цара Виљема.

Италија се у пошљедње вријеме пренула из мртвила и стала је врло много да ради на подизању своје сувоземне и поморске војне снаге, коју је до скора била пренебрегла. На сјеверној граници својој, а нарочито на сјеверо-источној, почела је да диже утврђења, да гради нове бродове и да се труди да што више подигне своју снагу како на копну тако и на мору.

За њоме је пристала и Аустро-Угарска и ако јој врло много сметају њене несрећене унутарње прилике и опште расуло. И она гради нове бродове, повећава сувоземну војску и стара се да што више подигне своју војну снагу.

А куда води све то? Иде ли се тиме да се очува мир?

Ако је то начин за одржање мира јасно је као дан, да би се у овим колосалним издацима на војску дошло једном до тога, да би се све државе исцрпле и онда им не би остало ништа друго, него да се, кусурајући се међусобно, у томе потраже себи накнаде за учињени утрошак. Али толико се неће далеко ићи. Крупни догађаји већ су на прагу и није далеко дан када ће доћи до међусобног разрачунавања. Све ове велике државе баш у јесењашњој кризи осјетиле су добро, да се на овоме не може остати и да је пријека потреба, да се измијени међународни политички положај. Тројни споразум устаје противу тројног савеза, јер не може да дозволи да он у међународним политичким односима води пресудну ријеч, а сем тога ту је бојазан да се не осили и не оснажи чак и на штету споразумних сила. Да се политички положај измијени, да се утицај и снага савезних држава ослаби или бар сузбије, треба јака оружана рука и она се овим грозничавим и нервозним прикупљањем убојне снаге припрема.

До разрачунавања мора доћи. То је неминовно. Питање је ко ће први почети. По свој прилици тројни споразум, а како и на који начин тешко је у напријед предвидјети. По свој прилици ту ће Енглеска предузети иницијативу и изазвати сукоб између Њемачке и Француске.

Француски пуковник Русе, који је ту скоро био у Енглеској са генералом Лангло-ом ради проучења енглеске сувоземне војске, овако се изјаснио о томе разрачунавању:

„Радујем се што моје мишљење дијеле и најмјеродавнији енглески војни кругови, између осталих и сир Џон Френш. По свој прилици у Енглеској има, који се плаше од индиректне њемачке акције у Индији или код колонија. Али ви Енглези не треба да се старате сада за Индију и колоније; нека се оне само постарају за себе, а ви с нама заједно на граници дограбите Њемачку за гушу. Ако одбијемо одсудан удар Њемачке, онда се немамо бојити никаквог другог напада“.

Према томе ни нама не преостаје ништа друго, него да се користимо акцијом великих ових држава и да шљедујемо њиховом примјеру. Као што се они паште да их догађаји не дочекају неспремне, не треба ни ми да сједимо скрштених руку у толико прије што ће нас сами ти догађаји нагнати на нужну одбрану.

Трансбалканска жељезница

Како је у Цариграду поново покренуто питање о дозволи подизања трансбалканске жељезнице, које је, по тврђењу страних листова, већ свршена ствар, то се и страна штампа бави врло много пројектом ове жељезнице. Крај осталих и лист „Le Courrier d' Orient“ посветио је овоме питању нарочити чланак, из кога видимо ове ставове нарочито зато, да би се видјело како се и на страни суди о овој жељезници:

„Читалац се сјећа буре, коју је у европском јавном мишљењу изазвао фамозни пројекат жељезнице кроз Новопазарски Санџак. У томе часу, пошто је толико поплава излокало земљиште на Балкану, сва насиља извршена од барона Ерентала изгледају врло блиједа, врло ситна. Она би, међу тијем, још и данас, била опака садашњица. Допуштено је чак и рећи још: она никада нијесу била тако опака садашњица. Нови пројекти Аустрије иду за тим да униште и сјенку свакога трговинског уплетања у Србији. До сада, одиста, једино средство којим је располагала српска влада да би неутралисала линију Ужице — Митровица, била је жељезница Дунаво — Јадран. Германској дијагонали стављала се на супрот словенска дијагонала, и ако једна отвара Аустрији капије од Солуна, друга отвара Србији морски хоризонат. Па, у овај мах, Аустрија, каламећи на санџачку линију два добро смишљена огранка, у напријед одстрањује словенски одговор. Линија Дунаво — Јадран рисковала би да иде празна.

Да би доспјела својем циљу, Аустрија само потпомаже традиционалне неспоразуме, који избијају између словенских земаља, кад год је ријеч о томе да се оне коалирају противу заједничкога непријатеља, помоћу каквог дјела од општег интереса. Тек што је словенска попријечна жељезница стављена на дневни ред по канцеларијама, видимо да се јављају два пројекта, један српски, који треба да веже, долином Дрине, Ниш за Сан-Ђовани ди Медуа, и други, црногорски, или сјеверна траса, која пролази преко Подгорице од Мердара, и излази на Бар. Довољно је бацити један кратки поглед на карту да би се разумјело да између двије трасе, трговина, која се никад не руководи патриотским обзирима, неће се ни мало устезати да усвоји црногорску линију, која је бржа, и чија завршна тачка, Бар, даје неоцјењиву превагу над пјесковитим пристаништем Сан-Ђовани ди Медуа или над баруштинама Лукени—Луперса, пошљедњом варијантом јужне трасе коју предлаже Србија. Наш циљ, у осталом, на овоме мјесту, није у томе да мотивишемо надмоћност једнога пројекта над другим. Главна ствар — а несрећа је што их има два — у томе је што више приједлога даје маха Аустрији да изврши *трећи*. У ствари, једним дијелом, тај пројекат већ се налази на путу остварења: остаће само да се искористи секција санџачке линије, између Берана и Митровице, продужујући је ка истоку до српске границе, једва на двадесет и пет километара од Мердара, и ка југо-истоку, до Подгорице. На тај начин, да би се комплетирала линија, Срби ће имати само да вежу Ниш са границом, а Црногорци само да вежу Подгорицу са Баром. Такав је пројекат изнијела Аустрија, на посредан начин, црногорској влади. Шта ће урадити Црна Гора? Да ли ће потписати српски приједлог, другим ријечима, да ли ће пристати да остане без жељезнице из словенскога патриотизма, или ће, заморена противљењем Србије према сјеверној траси, примити аустриску комбинацију, која има да оствари знатне економске користи преко Књажевине, али да се озбиљно веже, у економском погледу, са својом страшном сусјетком? Ако је тешко позивати се на словенску ствар да би се од Црне Горе тражиле слијепе жртве у корист једне линије, чије незгоде чак ни за Србију нијесу сасвим очигледне, исто је тако деликатно одобрити ма и најмању трансакцију, ма она била и од најплоднијих, између Беча и Цетиња. Ваља се бојати Аустријанаца, *чак и кад дарове доносе*. Једино српско-црногорски споразум може направити брану новом продирању германских жељезница кроз словенске земље: иначе, *Drang* ће најзад увијек умјети да се увуче кроз пукотине блока који би требао да му препријечи продирање ка Истоку, и да га потисне, једном за свагда, од његових путева, који би постали слободно поље за најезду њемачких насељеника“.

Кад и сам „Le Courrier d' Orient“ вели, да је „довољно бацити један кратки поглед на карту, да би се разумјело да између двије трасе, трговина, која се никад не руководи патриотским обзирима, неће се ни мало устезати да усвоји црногорску линију“ држимо да је излишно и трошити ријечи око избора трасе. Бар у сваком погледу носи превагу над Св. Јованом Медунским, па било с трговачког, било етнографског, српског или ма кога другог гледишта.

Прилике у Аустрији

Бечка влада пипа пулс. Парламент у септембру треба да настави рад, а нема никаквог изгледа да ће моћи што урадити. Зато су поново отпочеле конференције првака свију странака заступљених у парламенту како би се нашао некакав пут, да би се омогућио рад у парламенту и чешком сабору.

Као и раније, нема никаквих изгледа на успјех. То као да увиђа и сама влада, па зато и не очекује од ових конференција ништа друго него само да се информише о гле-

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE DUBE CRNOJEVIĆ

диштима појединих странака како би се знала управљати.

Зато су се странке и пожуриле да је још унапријед обавијесте о своме држању.

У суботу прије подне била је конференција чешких странака заступљених у чешком сабору. Државноправна радикална странка и национални социјалисти одбили су учешће у конференцијама, које је Бинерт покренуо. Остале су чешке странке изјавиле, да ће присуствовати конференцијама, али ће и даље остати у највећој опозицији према влади. Такво су ријешење донијеле и странке, заступљене у парламенту.

Прваци њемачких националнолибералних странака држали су састанак у Линцу, али су донијели ријешење, да се Чесима никакви уступци не чине, те су одушевљено поздравили прогањање Чеха у Доњој Аустрији, тражећи да се њемачки језик прогласи за једини наставни језик у свима школама у Доњој Аустрији.

Из тога се види, да не само од конференција неће бити ништа, него да ни сам парламент неће моћи радити. На тај начин влади ништа друго не преостаје него да распусти парламент и да влада без њега онако исто као што је и у свима аустриским покрајинама, гдје сабори само фигурирају.

Тиме ће се, до душе, Бинертова влада задржати на управи, Нијемци ће бити задовољни, али ће од свега тога страдати сама земља, јер ће бити изложена још већим трзавицама.

А послије? На то као да се на Бал Плацу најмање мисли!

Из Босне и Херцеговине.

Најновије аустриске смицалице.

Билећа, 15. августа.

Под овим насловом скоро смо изнијели о једној — до онда — најновијој аустриској смицалици, која је удешена у билећком оруж. крилном заповједништву, а у споразуму са котарским предстојником и заповједником билећког гарнизона. Ова је смицалица удешена у намјери, да се колико толико заглади онај дивљачки поступак аустриске владе и војника са Херцеговцима, који се из Црне Горе — на аустриске тајне поруке и тврда обећања, да неће бити кажњени — вратише и да застраше све вијеније Србе у котару, да се не би који усудио замолити за какву олакшицу повраћених Херцеговаца.

Истина, ова смицалица није успјела у оноликој мјери, у колико су се аустриске власти надале, а није могла ни успјети, пошто је некако у брзо ова удешена смицалица откривена у правој својој боји, али је ипак успјела у толико, да се нико није смио усудити замолити аустриске власти за какву олакшицу својој повраћеној браћи, него је свако ћутећки, а са великим болом у души гледао како нечовјечно с њима поступају — као да су им највиши крвници.

Ковачи ове смицалице врло су незадовољни са плодом свога прљавога рада, тим незадовољнији, што се ова смицалица у својој правој боји открила и то баш од онијех, који су учествовали у њеном ковању. Открићем ове смицалице јавно су компромитоване војничке и грађанске власти у очима народа. Доста је овака једна чињеница, па да се јасно карактерише рад аустриске владе у Босни и Херцеговини и да се види, у колико Аустро-Угарска има право, да се називa: правдољубивом, културном државом и т. д.

Ја сам, износећи ову чињеницу на јавност, мислио, да ће — бар за неко вријеме — станути са ковањем нових смицалица, тим прије, што су се овом у очима народа јавно обрукали, али сам се у томе преварио, јер: „које очи зло чине, оне и по свијету гледају“, па тако су и аустриске према оној народној: „што дикла, навикла“ приступиле удешавању нових смицалица, на штету српскога народа.

Тако је скоро билећки предстојник позвао неколико људи из котара, који су аустриској влади врло одани — а нарочито из пограничних мјеста, те се с њима савјетовао на дуго и на широко, шта ће и на који начин подвалити Црној Гори и херцеговачким усташима, који су остали у Црној Гори. Резултат је био овај: да вјернији људи погранични продају или негдје на тајно мјесто склоне по једнога коња или вола, па да онда дођу и пријаве, да им је то украдено.

С овом смицалицом аустриска влада смјера постићи троје: прво обиједити херцеговачке усташе у Црној Гори, да прелазе и краду, те им се с тиме осветити, што се нијесу дали уловити у њихове наклене мреже, које су њихови агенти били разапели у Никшићу, за повратак у Херцеговину; друго отворити пут својим шпијунима у Црну Гору, као бајаги за тражење свога пропалога хајвана и треће, с тим створити згоду, да имају на основу чега успоставити сељачку стражу, само да могу чешће поштени српски народ мучити.

Имена овијех људи за сада остављам у тајности, а чим се овај њихов план почне у дјело приводити изнијећу њихова имена на јавност, нека виде читаоци каквијех има изрода.

Осим тога предстојник је — тајно позвао Јова Анђелића, кнеза и Ђоку Анђелића, те их питао, да ли смију прелазити у Црну Гору. А када му они рекоше, да не смију, он им рече: „Учините маневар“. Но, када га они запиташе: „какав маневар“, он им рече: „Напишите молбу, па је преко некога пријатеља пошаљите на Цетиње. У молби изјавите, да сте црногорски пријатељи само не би ли вам дозволили, да можете прелазити, јер би онда могли нама много више користити“. Анђелићи су затражили гаранцију, да им аустриска влада неће замјерити и предстојник им је дао. За тим су они одмах написали молбу, коју је Ђоко Анђелић на граници корјеничкој некоме предао, да је упути на Цетиње. О овој молби свако у котару зна, а власти се чине невјеште. Оволико за сада о најновијим смицалицама аустриским, а касније ћу јавити о новијим, јер ће их без сваке сумње бити, а уједно ћу се тада додирнути и неких смицалица из прошлости, с којима ћу показати разне начине, којима се аустриске власти служе, само да дођу до свога циља. **П. Т.**

Српство

Производство официра. Сви свршени питомци војне академије у Србији биће преведени до конца овог мјесеца у официре. Њих има двадесет и четири и сви су свршили школовање са врло добрим успјехом.

Двадесетпетогодишњица. Ових дана се навршило двадесет и пет година од како је први пут почела да саобраћа у Србији жељезница.

Сталност свештеника. Свештеничка скупштина, која је овијех дана била у Биограду, донијела је ову резолуцију о сталности свештеника: Свештенство Краљевине Србије, сакупљено на двадесетој редовној скупштини, саслушавши реферат главног одбора о покушају појединих епископа да униште сталност свештеничку постављањем и премјештењем свештеника, најенергичније против тога протестује и умољава г. г. епископе да се у посатвљању свештеника држе строго само канона и закона.

Монашка скупштина. У манастиру Љубостињи, у Србији, отворена је у сриједу монашка скупштина.

„Мусават“ у Сарајеву. Орган муслиманске организације у Босни и Херцеговини, „Мусават“, пријешао је из Мостара у Сарајево и идући број већ ће изаћи у Сарајеву.

Словенство

Бугарски државни дефицит. Ове године имаће Бугарска 43 милиона лева дефицита.

Загреб крваво поприште. Главни град Хрватске и Славоније, Загреб, постао је крваво поприште. Оно, што се тамо догађа, нема нигдје у свијету. Сад је дошло до туче између официра и грађана. То је било у најживљој улици и у једној од највећих кафана. Официр Драганић из пете уланске регименте напао је на свршеног филозофа Маинкаса, који је сједио за другим столом. Официр Драганић, био је у друштву једног резервног поручника и двојице Загрепчана и стао је прво да малтретира Маинкаса питајући га ко је он. Маинкас му је одговорио: Ја се зовем Маинкас. Како је официр био „у веселом стању“ непрекидно је понављао: Како се зовете, пашто је Маинкас изговарао своје име док му се није досадило. — Кад је Драганић рекао: „То није ништа“, одговорио му је Маинкас увредљивом ријечју. Након ове увреде устао је Драганић и рекао својим пријатељима, да ће се одмах вратити. Он је отишао у свој стан и, пошто је био у цивилу, обукао официрско одијело и за четврт сата вратио се награг. Чим је ступио у кавану, повукао је тешку уланску сабљу и као бијесан удари сабљом на голорука Маинкаса. *Неколико секунда ударио је* сабљом више пута Маинкаса, који је скочио са свога мјеста и нагао према вратима, да се спасе од смрти. Тако му је расјекао главу жестоким ударцем, ровашио му је и расјекао ухо и одсјекао му кажипрст десне руке. Један је ударац захватио врата, кад је Маинкас стигао до њих, и велики комад тврдог дрвета од врата исјекао је на поље. Да је овај ударац захватио Маинкаса, остао би мртав на мјесту. Маинкас је одмах однесен у болницу, гдје му је пружена прва помоћ. Док су се неки пријатељи Маинкасови из покрајне собе каванске појавили, крваво дјело било је већ готово. Сутра прије подне дошао је наставак овога догађаја. У 11 сати прије подне дошао је у кавану др. Реберски, пријатељ тешко рањеног Маинкаса и пристрпио је столу, за којим је у друштву сједио официр Драганић. Реберски ми приђе и удари неколико врућих пљусака. Драганић потегне сабљу, а у том часу повукоше их и друга два официра, која су ту у непосредној близини сједила и навалише на Реберскога. Реберски отме сабљу Драганићу, који побјеже из борбе, а онда настаде право крешево између ове тројице. У тој крвавој борби тешко је рањен официр Смодек по руци и по глави, а др. Реберски добио је ударац по глави али срећом није тешке нарави. Након свршене битке, Реберски је однио сабљу у болницу и предао је своме другу. Пошто су му ране повезане, изашао је из болнице. Док се то збивало, дојурила је и полиција са шефом а накупила се уједно сва сила свијета. Полиција је преслушала поједине људе, како се ствар збила, а свијет је дуже времена послије овога догађаја остао пред каваном, оштрим ријечима осуђујући поступак официра Драганића, који је крив овоме крвопролићу, које може бити разлогом запетим односима између грађанства и официра. Ето тако је у Хрватској!

Поглед по свијету

Ријешење источних питања

Између руског цара и енглеског и талијанског краља воде се преговори о сазиву конгреса, који би имао за задатак да ријеши критско питање и о одржању грчке династије, те би се том приликом ријешила и сва источна питања.

Пад руског министра

Руском министру финансија, Кокоцеву, као што доносе страни листови, предстоји пад. То је због тога што он никако неће да пристане на економско и финансиско зближење са Енглеском, налазећи да би финансиски и економски односи са Француском од тога трпјели штету. Као његов наслједник помиње се А. Ј. Путилов.

Homo regius у Угарској

Бивши угарски министар финансија др. Ладислав Лукач поново се јавља као homo regius у Угарској. Њега је аустриски цесар поново примио у аудијенцију како би као његов повјереник опет настојавао да се криза у Угарској ријеши.

Чеси и Нијемци

Борба између Чеха и Нијемаца се једнако наставља. Беч и околина су поста-

ПОДЛИСТАК

Идеје водиље у француској револуцији

Emile Faguet

— превело *К. М. Костић* —

(Наставак)

Народ се борио за једнакост а не за слободу која је имала ове идеје, и он неће самовољну владавину оборио је ту владавину, а то је уносно и код других народа. Он је хтио законе по којима би управљао и он их је прописао и утврдио јемством свемоћности закона: а послије уносно самовољну владавину на друго мјесто. Он је организовао парламентарну систему а код других утврдио олигархијску владавину. Кад је ријеч о једнакости не мисли се свршено на исту, нарочито кад је народ, о коме је ријеч, не само присталица једнакости него и занесен њоме. Он мисли с разлогом да слобода може бити само национална: али да једнакост може бити универзална, с муком би покушавао да то не буде, и да је један народ скроз аристократски и опкољен са свих страна аристократским народима, ипак би то извео и то различито од народа, који га окружују а то не као закон, него као обичај и као што је казао Stendhal «*разлика*» — *дубока разлика «раћа мржњу» а најпоље интернационални живот* — живот промјена и односа постаје много тежи између народа потпуно и стварно различитих. Савези се врло тешко стварају између аристократског и демократског народа«.

Треба да има једнакости на земљи. Али докле год буде неједнакости наша слобода моћи ће да буде сигурна, али једнакост наша биће несигурна; јер је аристократија сна жна а не формална и све надмашава својом моћи, престижима и својим присталицама.

Идеја једнакости нема ничега рђавога у нашој свијести и у нашим мислима. Извијесно је, да она није створила осјећај правде, осим што га је побркала својом силом, она га одржавала и помагала да живи: она му давала јасан облик, посвећен и деликатан. Други закључак ове идеје јесте поштовање човјека према човјеку. Разумије се да они који траже једнакост, треба природно да буду узвишене и племените душе, да поштују човјека, који је једнак — «једнак по природи» са сваким другим човјеком, па и са оним кога највише волемо.

«Пазите, вели нам богиња једнакости, да никада не грјешите! Тај човјек био је теби раван прије него што си га упознао. Природа је створила људе једнаке, закон гледа само једнаке, друштво ствара неједнаке, а то је злочинство, неправда и његова несрећа. Ти треба да поправиш ту неправду свима могућим средствима.

Ономе који је ниже другога, повријеђено је право. Онај, пак, који хоће да буде више другога, узурпатор је»....

Једнакост не оставља своју моћ над духовима и срцима. А то је оно што се може наћи и код еванђелског милосрђа. Свештеници који су били упорни у својим идејама у положини прошлога вијека, увидјели су у идеји једнакост, и успомену на еванђеље. Ова садржава све у ријечи љубав, а то је ријеч символ са ријечи братство, а ова опет допушта праву једнакост или улије ту идеју. Хришћанство је једнако са монотејизмом, које је противу хијерархије политеизам. Никакве вриједности нијесу душе за које је Христос умро. Идеја једнакоста држи осјећај милосрђа. Прудон који је желио правду само у француској револуцији, није водио о њој рачуна. Извјесно је да је ублажење обичаја, увећање решпекта, према личности човјека, инстинкт милосрђа, нарочито онај и најјачи и најдубљи, који је хришћанска црква усадила у срца, а може бити и најпознатији и најразгранатији, као једна врста свјетовна милосрђа, сви ови одлични осјећаји нијесу изгубљени у француској револуцији, већ су у њој пеште добили, те име идеја једнакости и имала дјејство да би било неправо кад не би те осјећаје метали на њен рачун.

Међутим, ова идеја имала је и рђавих послједица. Прво мржња наспрам племства дошла је кроз идеју, која је одмах ударила на привилегије племства, и на материјална добра која су припадала и осигурана онима, које се с муком дали радити. Али је она урадила, и то природно, логично и без муке, и на сличне привилегије, као што су: интелигенција, окретност, дар утицати на људе, талепат и геније.

Међутим, нико не може оспорити да је племство имало привилегија и племићеских титула по рођењу, а Наполеон је имао исто толико муке да постане генијем, колико и Луј XIV да буде краљ Француске. Скандал једнакости у оба случаја исти је. Неправда је бити јак, духовит, интелигентан, генијалан. Неправда је бити рођен заповиједати људима, међутим то је неоспоран факт. Има људи који се рађају као господари, а остављени су својој сврха, да иду својом природом, као што има људи који се рађају као вјештаци и ратници, а нико им не може оспорити то право. И противу тих неправда природе побунила се идеја једнакости, и то с правом, ако се ставила на то гледиште.

Је ли инстинкт једнакости рушитељ патриотизма? Изгледа да то није доказано. Овај инстинкт почео је да дражи патриотизам, да се споји с другим надражајима, почео да га распали, да га тера напријед са извјесном жестином.

(наставиће се)

ли крваво поприште њихове борбе, јер Нијемци безобзирно насрћу на све што је чешко, не штедећи ни једну чешку установу. Не прође дан, а да у Бечу не дође до крвавог сукоба између Чеха и Нијемаца, а што је најжалосније и саме власти иду на руку терорисању Чеха. А овамо се ради у владиним круговима да се Чеси приближе Нијемцима!

Још једно покрштење!

У сваког Србина и онога, који осјећа љубави према светој српској вјери узавреће крв кад види како се од времена анексије по Штадлерову режиму убија српско-муслимански елеменат у Босни и Херцеговини. Овдје ћу да докажем како се газе вјерска права и ниште светиње, како Срба тако и Муслимана. На 15. јула ове године путовао сам у Требиње, гдје сам присиио на један мали, али врло важни догађај, који су требињски куферашки са својом браћом фратрима испословали. По наговору некога куферашког апотекара, или право рећи Штадлеровца, одведен је десето-годишњи дјечак Јунус Тичић у шокачку цркву, гдје га на силу прекрстише католички језуити и полише водом блажене Госпе. Дјечак, као дјечак не осјећајући шта се с њиме збива остао је као неосвијештен. Језуити су му затим обукли нову хаљину, којих у свакој католичкој цркви има, јер такве хаљине опрема Штадлер својој браћи фратрима, да му се што више српско-муслиманских дјечака опреми и преведе „на липу виру Исусову“.

Сва та недјела гледа права и уставна Аустрија скрштених руку. Та и сами Штадлер зна, да они, који се прекрсте оваковом силом јест и остаје до смрти Србин ватра жива. Ако питате шта ће му та дјеца? Та ће дјеца, кад буду навршили двадесет година, ступити у војништво, доћи ће на црногорску границу, па ће бранити своју отаџбину од навале љутих Црногораца; они ће бити храбри као што је сваки Србин.

Они неће бјежати као што су бјегали 150 аустриских војника пред 25 Црногораца.

Након неколико дана хтјели су шокачки фратри да отпреме покрштеног дјечка своме Штадлеру, те су му запријетили рекавши му да код куће не смије никоме казати да ће ићи и да је прекрштен, али дијете је казало, јер није до тога никакве важности држало, те кад су му браћа разумјела за тај безобразни поступак шокачких фратра, ствар су одмах пријавили надлежноме суду, који је повео тобож некакву истрагу, али сва та истрага била је за то, да се само узрујани Срби мусломани ублаже, а касније је то остало тако као што неко вели „била миса битисала, ост'о Јунус некршћен“. Послије тога је међу шокачким језуитима завладала велика огорченост, јер им се посао сасвим осујетио. А невоља им је што су огорчени, јер сваки онај фратер, који преведе Србо-муслимана на „липу виру Исусову“ добије двије, а Штадлер четири хиљаде круна (4000) као награде. Ето тако се ништи српско-муслимански елеменат, а шири „липа вира Исусова“, уз приномоћ и на очи самих власти!

Јусуф Капетановић.

Муње и громови

Послиједњих дана као да се небо над Цетињем отворило. Лила је киша као из кабла и без престанка. Муње се шарале небо, а громови се проламали. И од старих се људи могло чути: „Чудна кајижа! Овога још није било.“

И то је са свим тачно. Они не уображавају, нити им се причињава, да су овакви громови и муње незапамћене.

Посматрањем је утврђено, да се муње и громови јављају све чешће и опасније. Узрок: Промјене, створене напретком културе и индустрије. Шуме се сатиру. Гвожђе се у разним формама све више износи на површину земаљску. Умножавају се фабрички димњаци, из којих излазе небројена зрнца прашине, која су, као и мјехурићи магле, носиоци електрицитета у атмосфери.

У Пруској убија гром годишње просјечно 111 људи, и то сто и три смртно. У Француској погине просјечно од грома 100 особа годишње. У Савезним Државама износи овај број преко 295.

23. априла 1745. удари гром у врх торња цркве Св. Марка у Млецима и начини штету од 8000 дуката. 1769 г. удари гром у барутану у Брешћији и сруши шести дио вароши, а 3000 људи изгуби живот. Штета је износила 2 милиона дуката.

Од грома су страдале толике дивне цркве, бродови и барутане. Тако је гром спалио њујоршки велики ратни брод „Логана.“ 1829. г. оштети гром пет енглеских бродова.

Гром не удара подједнако често у свако дрвеће. Опасности је изложено у првоме реду дрвеће, које има много штирке, као храст, јаблан, врба, јавор, бријест и јасика. Ређе удара гром у дрвеће, које има доста масти, као липа, орах, буква и бреза.

Гром ће увијек прије ударати у дрвеће, чије је лишће голо, но у оно чије је лишће обрасло длачицама, које дјелују у неку руку као громобран.

И још нешто. Док на Цетињу није било громобрана, громови су ударали у околину, ријетко на Цетиње. Привлачном снагом громобрана громови су учестали да ударају у саму варош. Како су громобрани, уз то, поређани од ока и без реда, то је природно што падају на незаштићена мјеста. Зато је и од потребе да се громобрани поређају тако, да буду од утицаја и од моћи да громове спроводе, а не само да их привуку. О томе се код нас није водило строго рачуна, а од потребе је да се то учини што прије.

Изум једног Србина

Оно, о чему је некад славни талијански сликар Леонар де Винчи снивао, а по неким његовим заосталим цртежима разабире се, да је био с обзиром на летење кроз ваздух на правоме путу — то се данас ево на јави збива. Сан Леонаров и предузећа још прије 10—15 година унесрећеног генијалног њемачког инжињера Лилиентала остварише се: Човјек заиста — лети.

Од чувеног Лилиентала, кога с правом називају „оцем“ данашњег зрачног летења, па до данас, дакле скоро за један децениј, толико је техника у овој струци напредовала, да човјеку стаје памет, коликом лакоћом, а с колико терета (и до 500 кгр.!)дижу се авијатичари у зрачне висине са својим крилатим справама, такозваним *аеропланима*. По свима знацима рекли би (а по Цепелиновим „пехо-вима“ највише), да балони „лакши од зрака“, дакле пуњени гасом, немају будућности и да сви они триумфални дочеци и „Hochruf“-и „пехфоглу“ старцу Цепелину не крећу ствар ни мало напријед.

„Зрачна птица“ аероплан, или справа „тежа од зрака“, има задаћу, да ријеши проблем „*сигурног*“летења и да потпуно загосподари зраком. Њена је будућност.

Балони су дали, што су могли дати, и више дати неће. па макар Нијемци и Њемице поклонили још који милијон Цепелину.....

Мало те данас немају сви већи народи по којег свог врлића-крилатића, изумиоца зрачне справе за летење. Француска се дичи са својим Блерионом, који неки дан прелети морску пучину и задивљеним Енглезима назва „помоз'бог“ — то је први успјех на томе опасном путу — за њим ће сигурно и други, јер по оној Горкога:

„Човјек хоће напријед и све више и више“!

Мало час споменусмо и подвукосмо, да аероплан има да ријеши проблем „*сигурног*“ летења. И заиста, оно што још запиње, то је тако звани „*стабилитет*“, а сигурно *и по вољи окретање у зраку*, и онда *дизање и „глатко“ сиуштање*. И на томе се пољу много учинило, али то је канда још далеко од свршена посла. Покојни Лилиентал рекао је у једном свом стручном спису: *„Само онај, који се буде највише приближио принципу птичијег лијета и срећно га погоди, тај ће и ово питање са усијехом ријешити.“*

Такав један принцип, необичан у својој суштини, а тако јасан и близак могућности — као што јављају из Загреба — имали смо прилику, да прије 2-3 дана видимо и управо „опипамо“ руком у себи познатог српског пјесника Стева Бешевића-Петрова у Загребу.

Планови израђени у танчине, модел на $^{1}/_{10}$ величине савршено изведен, све је то стајало пред нама, пред људима, којима је овај техички „лијак“ и „дилентант“, могао повјерити свој изум, на коме је, повучен сам за себе и у себе радио непрекидно пуну годину дана.

Показао нам је темељни свој принцип, на коме је почео с овим изумом, а то је по њему конструирани облик птице раширених крила, која ако се баци у којем год правцу, опет се враћа и пада у нормални положај — као што и цио његов апарат подсјећа на огромну птицу.

На своје смо се очи увјерили, да је овај његов изум и по свом облику и по свом принципу одвојио по оригиналности од свију досадашњих система.

Оволико могасмо *за сада рећи*; све је друго под печатом тајне и повјерења пријатељског.

Ових дана путује изумитељ лично у Беч, да преда нацрте и модел пантентитању.

ПРИВРЕДА

О производњи коњачка ракије. Ракија од вина, која се производи око француске вароши Кањака, позната је изван Француске под именом: Коњак. У Француској зове се „Кањачка ракија“ (Eux-devie de Cognac). О овој скупоцјеној ракији која је у нас позната по туђим именом „коњак“, мало се у нас зна. Потрошња је њена ограничена била да скоро само у апотекама, гдје се још готово једино може добити чистије каквоће, док се није отпочела продавати и у гостионицама, а гдје ју је врло ријетко добити праву. Међутим производња исте ракије сматра се, нарочито у случајевима гдје има веће количине слабијих вина, као једна врло препоручљива радња.

Налазимо да је један од најглавнијих узрока што се производњи винске ракије, или тако званог „коњака“, не обраћа потребна пажња: недовољно обавјештење. Прије свега, колико нам је познато, држи се, да је за коњак потребно вино особите каквоће. Међутим то не стоји; ни у Француској се за коњак не узимају најбоља вина, но на против чувена „коњачка ракија“ производи се од једне сорте вина, која је истина миришљава, али има у себи толико киселине да се не може пити. Мисли се, даље, да треба за то и нарочитих скупоцјених справа (апарата). Истина је, да апарати за печење коњака могу да замјене невичност; али кад се та радња проучи како треба када јој се и свеколика пажња обрати, може се радити и без апарата. У нас већ постоји вичност у дестиловању; у нас се производе одличне шљивовице и комовице, па би се, нема сумње, могли постизати и повољнији успјеси и у производњи винске ракије, и коју би, слично „шљивовици“ и „комовици“, могли назвати: „виновица“.

Да се о производњи ове ракије унесе мало више обавјештења, и да се тој радњи у нас дâ мало више подстрека, описаћемо овдје производњу „коњачке ракије“, како ју је приказао чувени француски енолог J. M. Гијон (Guillon), директор виноградарске стације у Коњаку.

Пошто је показао, да је домовина коњачке ракије шира од среза коњачког, и изнио називе којима се разликују врсте коњака, како по каквоћи тако и по времену сазријевања, старења, а међу овима прво мјесто заузима „Гран или фин Шампањ“, који су управо производи у срезу коњачком, г. Гијон наводи о произродњи коњачке ракије ово:

„Занимљиво је што ћу казати, да, поред великих напредака који су учињени за један вијек у виноградарству и подрумарству, виноградари шарантески чувају саревњиво свој стари казан (ламбик) веома простог облика и једноставан. Састоји се из једног казана, гдје се меће вино за дестиловање, и луле, у коју долази алкохолска пара од вина, која се налази у кључању, па се у њој расхлади од хладне воде која придолази око ње. Ракија се дестилише на непосредној ватри испод казана, и двогубо. Прва дестилација даје ракију слабог степена (града) и зове се „мека“ или нечиста ракија („brouillis“); а да се преобрати у „праву“ или „љуту винску ракију“ потребно је да се поново дестилише у истом казану. Али управо та простота овог „апарата“ чини га уједно способним за тачности и особитост. Имамо пред собом једну рекли би непотпуну дестилацију, али не добивамо само чист алкохол, него и много других особених састојака који укупно

Ашик Кериб

— ЉЕРМОНТОВ —

ТУРСКА ПРИЧА

превео Бл. В. Беговић

Давно је то било, о чему ћу да вам причам. У граду Тифлису живио је неки богати Турчин. Бог му је дао много добара: имања, злата и т. д., али драгоцјеније од свега тога била је јединица му — кћерка — Магул Мегара. Лијепе су на небу звијезде, али још љепши анђели, који живе на тим свијетлим планетама: но, најљепша од свега тога била је Магул Мегара. Једном ријечи била је љепша од свих дјевојака у Тифлису и околини његовој, а у мал' и на шару земаљском. У Тифлису је живио и неки сиромах човјек именом Ашик Кериб. Велики алан — Усуд — додијелио му је сам пјеснички музички дар и узвишено срце. Јашући на негазу — коњу своме — опијевао је и узносио јуначка дјела хероја онога доба Туркестана, посјећивао је свадбе и увеселавао богате и срећне својим умилним пјевањем.

Идући тако на свадбе, угледа он Магул Мегару и завољеше се од срца из првог погледа. Али Ашик Кериб није ни слутио, да ће она икда бити његова, те постаде од једном суморан као зимње небо. Једанпут лежаше он у врту под неким виноградом и на пошљетку заспа. Баш у то вријеме прође покрај њега Магул Мегара са својима другарицама, па једна од њих, видјећи га гдје спава, приђе му и рече: «Ко си у врту, те спаваш тако у винограду; устани, драги, твоја кошута прође напријед». Он се пробуди, дјевојка пролетје напријед, као преплашена птица. Магул Мегера, чујући њену пјесму, стаде се љутити и другарицу срамотити.

«Кад би ти знала», одговори јој она, «коме сам пјевала ону пјесму, не би ти тако говорила — ти би ми, мјесто тога, била захвална. То је онај твој Ашик Кериб». Муњевитим лијетом прођу ове ријечи грудима Мегариним, уздахне и рече: «Иди ме води к њему» и пођу правце онамо, гдје је спавао Ашик Кериб. Видјећи његово изнурено лице, тамне боре и жалостан изглед, почне га Магул Мегара пропитивати и тјешити. Он јој је заносно причао о првом њиховом гледању и о том, како је с тога часа заволио, па како неће тужити и бити јадан«, додаде Ашик Кериб, «кад те ја страсно волим, а ти никад нећеш бити моја». Јадни Ашик није знавао, како је било код Мегаре! «Проси ме у оца“, рече му она, «мој ће отац учинити све, да ме задовољи. О новцима ти се не треба старати; ми смо толико богати, отац ће дати прилично суму, да можемо лијепо пребанати.« «Добро», одговори он, «претпоставимо, да, Ајак Ага, неће жалити ништа за своју кћер; ко зна, што може послије бити, ти ћеш, можда, да ме злоједиш, што нијесам имао ништа своје и тиме ме потпуно обвезати, да ти будем у свему предан. Не, драга Магул Мегаро, ја сам се срцу закао своме и обећао, да пропутујем по свијету и стечем себи богатства или да погинем у далеким пустињама. А ти, ако се с тијем слажем, послије тога можеш бити моја!» Узалуд га је она одвраћала од тога, ма да је признала с тијем, ако не дође на одређени рок, да ће узети Куршуд Бега, који је одавна тражио њену руку. Дође Ашик Кериб код своје мајке, и при поласку на далеки пут пожели мајчин благослов, загрли своју сестрицу, пребаци преко леђа огртач, узме путнички штап, на напусти град Тифлис.

У путу стигне га неки господин; то је био главом Куршуд-бег. «Добар дан!» пожели бег; «куда си окренуо, страниче: ја ћу бити твој друг!» Ашику није било до друштва, али није могао куд ни камо.

Дуго су ишли заједно, напошљетку угледају пред собом једну велику ријеку, која је давала неки чудан глас... Она није имала ни моста ни брода — лађе — ничега!

«Пливај напријед», рече Куршуд-бег, «ја ћу ти шљедовати». Ашик свлачи горње хаљине, па уплива. Исправљајући се из воде, погледа назад и горје и повиче: «О, Свемогући Боже!» Куршуд-бег узме његово одијело и побјегне натраг у Тафис. Само га је тек мало могао замјерити, гдје корача по широком пољу. Кад дође у Тифлис, бег однесе одијело Ашика Кериба његовој матери, говорећи јој: Твој се син утопио, купајући се у једној дубокој ријеци; ако не вјерујеш, ево његових хаљина!» Као гром поразише ријечи бегове јадну матер. Тешко је описати тугу, која је сада обузела, она паде јецајући на синовљевим хаљинама, обливајући их жарким сузама: затим их однесе његовој вјеренници Магул Мегари. «Мој се син утопио», рече јој она прелазећи преко прага. «Куршуд-бег је донио његове хаљине; ти си слободна — удај се!» Магул Мегара, смијешећи се, одговори: «Не вјерују, мајчице, то су измишљотине Куршуд-бегове. Прије него ли прођу седам година ја нећу поћи ни за кога. Велика је ствар задати ријеч!» Иза тога дохвати са зида омиљену харфу, и поче тихо — полако пјевати — драгу јој пјесму: сиротног Ашик Кериба.

Међутим неки — непознат човјек дође у неко село. Нађоше се неки добри људи, те га одјенуше и насытише. Он им је у знак благодарности пјевао лијепе — чудне — пјесме. Тако је сиромах Ашик Кериб ишао од села до села, из једног града у други и слава му се пронесе свуда. На пошљетку дође тако у Халаф.

(Наставиће се).

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE CETINJE

састављају „буке“ (мирис са пријатним укусом) и који су необично фини. Но, најмање непажљиво руковање ватром, непотпуност у начину расхлађивања, јавља се одмах у ракији, која нити је довољно фика нити укусна.

Шарентеска дестилација је у толико простија у колико је она бољег квалитета. Тако око самог Коњака употребљава се овакав казан, како га описах; а у колико се даље иде, ближе до производње пошљедње врсте коњака („Bois à terroir“), за дестилацију се узимају апарати савршеније конструкције.

Начин шарентеске дестилације, истину говорећи, није тајна; али његова простота везана је са много брижљивости, што се може задобити само дугим радом, и преноси се са покољења на покољење. Могло би се, дакле, потврдити, да и ако би било вина из шарентеских винограда, опет би било тешко на другом мјесту градити тако добру ракију као у нашој земљи (Шарантима).

Кад изађе из казана, ракија се сипа у бурад или трећаке (од 250 лит.), направљен од боље тастовине које врло вјешто израђују наши качари. Ту ракија добија своју љепоту ћилибарску жуту боју; алкохол испарава полагано, етери се развијају изобилно и разноврсни, и ароматични производи јављају се у ракији с више с више букеа и с више кртости.

По томе, излази да је питање гдје се ракија држи од велике важности. Нарочито се утврдило, да растовина Лимузенска, од свих осталих најскупља, најбоље потпомажу удобравање коњачке ракије, у сваком случају боље него друга растовина француска, а још више но туђа.

Свеколика индустрија коњачка налази се или код земљорадника или трговаца. Она се састоји у томе, да се вино дестилише и ракија чува у добрим судовима. Али ови радови, ма да су прости, изискују велике брижљивости и трошкова. Ракија се мора његовати под великим надзором, често нагледати, пробати, да би јој се у свако доба могла знати каквоћа и вриједност. Најзад, сазријевање, старење, по што траје више година, изискује и улагање повећег капитала.

Пошто трговина Коњака захтјева сталне везе са свима земљама у свијету, употребљавају се у „Канцеларијама многи странци“. То је међународна трговина, каве нема ни у једној вароши на свијету; па ни Париз ни Рим нијесу тако славни као Коњак.

Ријетко да се ракија изда потрошачу онаква, како изађе из казана. Трговци врше мијешање („купажу“) између различних ракија шерентеских, да би добили разне типове према кућама и укусу свјетске клијентеле (купаца) којима се шаље. Ова мјешавина разног поријекла ракије врши се по упуству особених познаваца укуса. А ми смо видјели, да ракије разних предјела имају различни буке, јачину и тд. То је у осталом тајна сваке трговачке куће, да групишу хармониски ове разне ракије, често различних и година, те да добију карактеристичну ракију са максимумом каквоће.

Ракија излази из казана са 68 до 70°, која је одвећ јака за обичну потрошњу. Трговина је у опште обавезна да смањи овај степен додавањем мало дестиловане воде. У осталом код коњака је исто као и код шампањског вина. И ово се продаје јаче или слабије, према навикама потрошачких земаља. Трговина има по каткад дужност да појача и боју, или да поправи ракију да буде слађа, додавањем по мало сирупа справљеног од кристалног шећера (кандса), али ни у ком случају размјере сирупа да не пређу 1 или 2%.

Смањивање степена јачине, појачавање боје и слабо заслађивање, што је за понеке земље обавезно, јесу једини радови којима се служи трговина коњачка, а која се као што сам рекао, одликује својом простотом. Но, ракије прије пошиљања увијек се још и филтрирају (чисте на филтру).

Добро је напоменути за оне који нијесу познати са руковањем ракија, да судови у којима се држи коњак треба да буду колико је год могућно на сувом мјесту, а не влажном. Најзад треба и боце с коњаком држати увијек усправљене. Положене боце су изложене да приме задах од запушача, што утиче штетно на каквоћу пића“ . . . .

Дневне новости

Г. Константиновић. Добри родитељ Њ. В. Књагиње Наталије, г. пуковник Александар Константиновић, бави се од ономад на Цетињу.

Вратио се. Г. бригадир Митар Мартиновић, министар војни, који је био у Бару ради прегледа транспорта ратног материјала, вратио се у сриједу у вече на Цетиње.

Масарик на Цетињу. За вријеме боравка проф. Масарика на Цетињу изнијели смо да је . походио само г. др. Л. Томановића, предсједника Министарског Савјета и г. бригадира Митра Мартиновића, министра војног, као год и још неке неслужбене кругове. Према томе је неистинита вијест, коју доносе неки листови, како је био примљен у аудијенцију код Њ. Кр. В. Књаза Господара.

Српски војни аташе. Крај посланика, братска Краљевина Србија уводи на Цетињу и војног аташе-а. Србија је до сада имала војне аташеје у Цариграду, Софији и Бечу, а од године мисли да уведе на Цетињу, Петрограду, Риму, Паризу, Берлину, Лондону и Букурешту. Увођење војног аташеа братске Краљевине на Цетињу поздравиће од нас свако симпатично и радосно, јер и у томе гледамо учвршћивање братских односа између Црне Горе и братске Србије.

Допутовао. Г. Ј. Влад Храска, професор технике у Прагу, за кога смо јавили да долази ради наводњавања жупних мјеста у нашој земљи, допутовао је на Цетиње.

Будући црногорски новац. Биоградски „Мали Журнал“, крај других написа о нашој земљи, доноси нарочити извјештај од свога сталног дописника о будућим црногорским златницима, који ће се пустити у течај у јубиларној години.

Дунав — Јадране. И по другоме приватном телеграму из Цариграда. Порта је дозволила грађење трансбалканске жељезнице.

Српска и црногорска војска. „Биоградске Новине“ доносе чланак, у коме се, говорећи о српској и црногорској војсци, износи потреба да обије војске морају имати и јединство мисли, што би се могло постићи на тај начин што би се у српску војну академију примало сваке године бар неколико Црногораца и што би црногорске официре требало пустити на виши курс и трупу у Србији. Замисао је ова врло лијепа, те зато обраћамо нарочиту пажњу надлежних на њ, увјерени, да ће се и код нас о овоме приједлогу размислити. Наши официри су учили у Русији, Француској, Италији, па чак и у Бугарској, само не у Србији, те би зато требало и ту покушати.

Велика гимназија. За први разред гимназије на Цетињу пријавило се 110 ученика и почели су полагати у сриједу пријемни испит, који још траје. Кад буду они завршили испите настаће накнадни испити оних, који су прошле школске године били слаби. Упис у старије разреде још траје.

Осуђен. Убица јеромонаха и старјешине манастира Врањине, Јоакима Радичевића, Илија Радановић осуђен је јуче од обласног цетињског суда на годину дана.

Наш лист. Због сутрашњег празника, Усјековања Јована Крститеља, данашњи број нашега листа излази дан раније. Идући ће број изаћи, као и обично, у сриједу.

Путници. Од понедјељника до данас приспјело је на Цетиње 98 путника са стране. У понедјељак је приспјело 20 путника и то 14 из Аустро-Угарске, 4 из Турске и по један из Француске и Белгије. Било је и три женске. Из унутрашњости је приспјело 95 лица. У уторник је приспјело 23 путника и то: 12 из Аустро-Угарске, 5 из Турске, 4 из Њемачке и 2 из Француске и двије женске. Међу њима је био и Карло Сарторијуц, посланик бечког парламента. Из унутрашњости је допутовало 57 лица. У сриједу је било 21 путник и то 15 из Аустрије, а по један из Италије, Америке, Енглеске и три из Турске. Међу њима је било и пет женских. Из унутрашњости је било 50 лица. У четвртак је приспјело 34 путника и то: 13 из турске, 11 из Аустрије, 7 из Њемачке, двоје из Италије и један из Енглеске. Међу њима је било 4 женских. Из унутрашњости је приспјело 54 лица, наших држављана.

Кратке Вијести

Колико је у Загребу становника. Број становника концем године 1908. у Загребу био је 76.892. Урачунамо ли овамо још војнике, биће у Загребу око 82—83 хиљаде становника. Према томе рачуна се да би Загреб око године 1915. могао имати већ 100.000 становника.

Житељство Хрватске и Славоније. Темељом ресултата статистике мијене житељства срачунан је број житеља концем године 1908. те износи у краљевинама Хрватској и Славонији 2,655.949, за 29.319 више него ли концем године 1907. По жупанијама раздјељује се овај број овако: Жупанија личко-крбавска 221.412, модрич-ко-ријечка 237.167, загребачка 524.807, вараждинска 291.654, бјеловарско-крижевачка 339.145, пожешка 263.579, вировитичка 244.390, сријемска 398.956. За главни град Загреб срачунан је број житеља са 76.892, за Вараждин 13.513, за Осијек 27.670 и са Земун 16 757. Укупно има у унутрашњости житеља до 2,429.880 а у градовима 226.059.

Пород, помор и пораст народа у Загребу. Према статистичком извјештају склопљено је год. 1908. у Загребу 70 бракова, од тих су мјешовита била 34. Рођено је исте године у Загребу 2.200 дјеце, незаконите 10.05%. Помор је био 29. 79%.

Риједак лов. У источној Штајерској устријелио је неки ловац, пуцајући на јато јаребица, неку птицу, за коју није у први мах знао каква је, него се тек касније установило, да је то бастард између јаребице и фазана. Особито красна била је боја прсног и репног перја у те птице.

Штрајк у Шведској. Генерални штрајк у Шведској завршен је и 130,000 радника повратили су се на посао.

Војни манерви у Србији. Ове године велики војни манерви у Србији држаће се на граници према Босни.

Књижевност

Забавник. Као друга књига (по реду осма) поново покренутога *Забавника* Српске Књижевне Задруге, чија је прва књига, *Приповјетке III*, лијепо примљена и раструбена, штампа се и биће готова до 1. септембра: „Породица Оберле“, роман Рене Базена, признатога францускога романсијера, у преводу г-ђе Јелисавете Св. Марковића, учитељице.

Рене Базен заузима у модерној француској литератури угледно мјесто као романсијер, он је, као такав, изабран и за члана Академије. *Породица Оберле* један му је од најбољих романа, изложен у лаком, приступачном, литерарном облику, и врло је лијепо примљен од француске публике. Нарочито се одликује тиме што је прожет лијепом, родољубивом тежњом, а слика живот и прилике францускога друштва у Елзасу, који је год. 1871. отргла од Француске и анектовала Њемачка царевина, трудећи се, да га што прије и што више понијемчи.

Књига ће бити готова до краја августа, изниће до 15 штампаних табака, укоричена у лијепе платнене корице, и стаје за задругаре свих врста само *1.50 дин.* односно *круна*, за незадругаре *2,50 дин.* односно *круна*.

Повјереници имају за свој труд 15%.

Задруга још има нешто и од ранијех књига *Забавникових* и продаје их по одређеним цијенама, а повјереницима даје за труд 20% од тих цијена.

Народно здравље

Запамтите! — Не мећите новац у уста! — Не пљујте коштице у тањир, из чега ће се јести! — Туберкулозне особе не треба ни мало да се напрежу. — Да се против јектике можемо успјешно борити, тражи се заједнички рад: мудре владе, добро спремљених лекара и разборита народа.

Колико Њемачка пије. — По статистици од г. 1906. попила је Њемачка те године преко 4000 милиона динара алкохолних пића.

Студенти и пиће. — У Шведској има међу студентима њих 10.000, који не пију алкохолно пиће.

Која мјеста не би требало јектичавцима пазјеровати. — Јектичавци би — већ себе ради — морали бирати така занимања у животу, која их не би много трошила и затирала. За друштва је још важније, да јектичаван не заузме баш тако мјесто, гдје би својом болешћу и за другога могао лесно опасан бити. Тако н. пр. јектичавим особама не би се смјело повјерити мјесто учитеља, васпитача, гувернанте фризера, берберина, болничара, пудиље, дојиље, бабице, дадиље и т. д. па онда продаваца животних намирница и радника око јела и пића, н. пр. хлебара, млекара, кувара, келнера, посластичара, кобасичара, касапа, ашчија и т. д.

Умирање од туберкулозе у Србији по добу године. — Већ је давно познато, да јектичавци највише умиру — с прољеća и љета. Како те разјере стоје у Србији, показују ови стастистички подаци: Од год. 1867.—1906., дакле за 10 пошљедних година на

10,000 умрлих у опште било је умрлих од јектике:

У прољеће	1349
„ љето	1214
„ јесен	932
„ зиму	1016

Буквица за весеву браћу. — Од ракије кућа мирна није (Пар. пес.). — Никога сотона не воли тако, као пијаницу (Св. Јован Златоусти). — С правом се тврди, да пиво храни и гоји, али ја ипак зато ову особину не бих рачунао у похвалу пива (Ј. П. Франк.).

Дјеца и пиће. — Пруски министар просвјете (у исти мах надлежан и за грађански санитет) издао је 3. марта о. г. свима властима наредбу, да се при пелцовању дјеце народу бесплатно раздају нарочите „Поуке против пића код дјеце“. У исти мах тражио је, да му власти од 1. јануара 1910 г. пошљу тачне извјештаје о томе, у колико је та његова наредба извршена, и какво је дјејство у народу имала.

ИЗ БИЈЕЛА СВИЈЕТА

Трагедија официрског брака. У једном хотелу у Гајнфарн-у одиграла се трагедија. У хотелу станује супруга једнога поручника из Беча са својим дјететом. Госпођа живи растављено од свога супруга, пак је у Гајнфарну примала посјете свога љубавника, богаташа некога из Беча. У недјељу је тај љубавник дошао у Гајнфарн, а такође и њезин супруг, који је чуо за читаву ствар. Он је дошао да се помири с њом. Он је узео собу поред собе своје жене. Око 11 сати у ноћ, кад је знао, да му је супруга у соби са својим љубазником, дошуњао се до пред врата собе своје супруге и испалио у прса неколико метака из револвера. На пуцњаву се стрче путници из читавог хотела и нађу поручника на ходнику онесвијештеног, а свега огрезлога у крви. Покрај њега је нађен револвер. Рањеника отпремише у болницу. Супруга за читавог призора није излазила из собе, премда су је звали, већ је се са својим љубавником притајила у соби, као да се то ње ништа и не тиче. Жена!

Побјегао испод вјешала. Необичан случај, који је изазвао силну узрујаност одиграо се је у Канти (Шпањолска) за смакнућа кажњеника Виценти Кана, који је осуђен на смрт ради убиства свога друга. У 7 часова у јутру одведен је Кано до вјешала. Кад је био под вјешалима, он се ненадно тргне, пробије војнички кордон и употребивши сметњу, коју је изазвао његов бијег, успије му да прескочи зид казнионе, а онда стане бјежати што га силе носе.

Присутни војници дадоше се за њим одмах у потјеру и кад су га добили на чистину, отворе за њим брзу ватру и Кано падне за неколико тренутака мртав на земљу. Лешина је допремљена натраг и ондје покопана.

Дјечак спаситељ живота. Врло риједак призор одиграо се ових дана у Пећинама на Сушаку за вријеме купања. 7-годишњи дјечак спасао је живот једној дјевојчици и то тако, да су га опазили тек онда, кад се већ повратио са спашеним дјететом. О самом случају добивамо ове податке: Будимпештански банкарски благајник Фрањо Кропштајн борави на љетовању на С. Ријеци. Његов 7. годишњи синчић Фери одважан дјечак изобразио се аутодидактички у „малога хидриота“. Недавно се купала мала 5-годишња кћерка помоћника управника фабрика торпеда у мору. У дјечинској обијести зашло је дијете предалеко у море и наједанпут нестало у валовима. Од оних, који су се купали, није то видио нико осим малога Ферице, који без икаквог гласа или викања скочи у море, доплива до онога мјеста, зарони и зграби дјевојчицу, која се већ почела давити. Она му се грчевито ухвати за врат. На тренутак се покаже обоје дјеце на површини, а онда опет ишчезну. Напевши све силе ископа се дјечак и захвати тло под ногама. Сада тек дјеца буду опажена од осталих гостију, који прилете и приме онесвијештену дјевојчицу док је Ферица весело одскакутао и ишчезао. Дјевојчица се након неког времена повратила у свијест, а онда је отпремљена кући. О малом Ферици *проширио се глас као јунаку дана и по Сушаку и по С. Ријеци.*

Штампа К. Ц. Државне Штампарије.

Власник и одговорни уредник Лазар Чобељић